

EXEMPLE

DISSERTACIÓ SOBRE LA FELICITAT

“PODEM DEIXAR DE BUSCAR LA FELICITAT?”

Introducció *Des de la Grècia clàssica, des d'Aristòtil, que es pensa que la felicitat és el fi últim, que tothom desitja la felicitat. Sembla que més de dos mil·lennis d'història no han canviat res, que aquesta idea encara continua molt vigent en l'actualitat. La felicitat no és universal, afirma el psicòleg Edgar Cabanas en una entrevista. Això vol dir que, en cas que sigui cert, que tothom vol ser feliç, no tothom ho vol ser de la mateixa manera. Està la nostra vida orientada únicament a ser feliços? Estem condemnats a voler viure una vida feliç?*

Definició dels conceptes *És impossible fer front a aquesta qüestió sense reflexionar sobre què entenem per felicitat. Epicur i posteriors filòsofs utilitaristes, com Bentham o Mill, la descriuen com la presència de plaer i l'absència de dolor. Avui dia tampoc no ens hem allunyat tant d'aquesta visió de la felicitat. Fugim d'allò que creiem que ens pot fer mal, evitem qualsevol tipus de dolor; només cerquem allò que creiem que ens farà bé: cerquem el plaer a tot arreu. I en aquest sentit decebriem a Mill, que va diferenciar els plaers en inferiors (procedents dels sentits) i superiors, propis dels humans (intel·lectuals, sentimentals, de la imaginació i morals). Molta gent és bastant superficial en relació amb això, només cerca plaers inferiors: menjar bé, beure, mantenir relacions sexuals... res més. Porcs satisfets, diria Mill. Podríem dir, doncs, que vivim en una societat bastant hedonista. I, en essència, això no té per què ser del tot dolent.*

Arguments a favor de per què som una societat hedonista. *Què hi ha de dolent que algú cerqui el plaer i eviti el dolor? És que hi ha algú que no vulgui experimentar plaer? Mill estava molt encertat en aquest aspecte. Els éssers humans, sobretot a mesura que ens fem grans, a mesura que ens convertim en éssers veritablement racionals, tendim a, efectivament, cercar el plaer, però els superiors. No ens importa què mengem si la companyia és bona. Tant ens fa si hem de dedicar molt de temps i esforç a qualsevol cosa si el resultat és bo i ens fa sentir satisfets. Ens està bé renunciar a allò que volem si ho fem en benefici dels qui estimem. No és que siguem una societat majoritàriament hedonista, és que sembla que siguem una societat utilitarista. I dic «sembla» perquè, en realitat, no ho som. Som éssers majoritàriament egoistes, tant ens fa la felicitat del conjunt; com a molt, pensem només en aquells qui de debò estimem, res més. Si volguéssim, podríem haver erradicat malalties que fa dècades que afecten certes regions del món. Si volguéssim, podríem haver acabat amb la fam i la set al món des de fa molt de temps. Però no ho hem fet. I parlo com a societat, en conjunt. És evident que hi ha moltíssimes persones que, en aquest sentit, no són pas egoistes i fan tot el possible perquè aquesta situació canviï. Per tant és clar que sí, som una societat hedonista, però també egoista. Res semblant al que plantejava Mill.*

Mancances en les idees de John Stuart Mill

Arguments en contra explicant per què no som una societat utilitarista i arguments per demostrar que som una societat egoista. *I què és això que evitem a tota costa el dolor? No veiem pel·lícules sabent que probablement patirem, i tot i així ho fem? No participem en experiències immersives de terror que ens fan passar veritable por? Sí, és clar que ho fem. No evitem el dolor. Hi ha quelcom en el dolor que ens agrada, que ens atrau. El plaer de veure una pel·lícula de terror passa per patir veient-la. I és que fins i tot hi ha vegades que és del tot impossible evitar el dolor. Com a molt, podem invertir tots els nostres esforços a pal·liar-lo, com és el cas d'una malaltia greu. Podem dir que a aquesta persona malalta li fa feliç el tractament pal·liatiu? Molt probablement la farà trobar-se millor, però no feliç. Podem dir que la felicitat d'un nen que viu en una guerra passa per llegir un llibre o gaudir de bona música? Això potser li farà esvair-se de les circumstàncies, però tampoc no el farà feliç. La felicitat no és quelcom tan simple per reduir-la a dues condicions que tan sols arriben a tenir sentit. La felicitat és complexa, i com afirmen Edgar Cabanas, psicòleg, i Eva Illouz, sociòloga, la felicitat depèn de cadascú, no és universal.*

Qüestiona si realment volem evitar el dolor i si la idea de felicitat és universal.

Conclou que la felicitat no és universal. Posa a Kant com a exemple que la felicitat és un objectiu ideal inassolible. *Per tant, si la felicitat no és universal, no és la mateixa per a cadascú, podem assegurar que tothom la vol? D'entrada podríem pensar que sí, que cadascú vol la felicitat en la mesura que l'entén, que cadascú desitja allò que atribueix a ser feliç. Ningú no pretén ser infeliç; al contrari, a tothom li agrada imaginar-se feliç en un futur. Imaginar-se. I és que Kant, un altre filòsof l'ètica del qual és totalment antagònica a l'ètica utilitarista, deia que la felicitat no és pot assolir, que la felicitat és un ideal de la imaginació, quelcom que, per molt que ens esforcem per arribar-hi, no ho aconseguirem. Posem-nos en el cas que sí que fos possible, quan podríem dir «soc feliç»? Potser hi ha moments en la nostra vida en què estem tan bé que diguem «que feliç que soc», però allò que sentim és de debò felicitat? Simplement ens sentim contents, conformes amb allò que estem fent, còmodes amb les persones amb qui estem, gaudim de benestar. Però som feliços? Fins a quin punt reduïm la felicitat a simple benestar? Perquè si*

Si la felicitat no és universal, no es pot identificar felicitat amb l'ataràxia. Mai s'arriba a la felicitat plena. L'ésser humà no es conforma.

és així, tornariem a interpretar la felicitat com quelcom determinat, fixe, universal. I no ho és. Si fos així, que la felicitat no és res més que benestar, si la felicitat no fos res més que una mena d'estat d'ataràxia, aleshores sempre que ens trobéssim en una situació en què gaudíssim de benestar, seríem feliços. I no és així. Tal com apunta Cabanas en l'entrevista, els éssers humans, sobretot en les societats actuals, tendim a creure que sempre podem estar millor, no som gens conformistes en aquest aspecte. Si algú està malament, pot estar bé, i si algú està bé, pot estar millor. Reprenent el que deia abans, la societat és hedonista, sí, però alhora corrobora la idea kantiana que la felicitat és un ideal de la imaginació. Desitgem aquest benestar, aquesta recerca del plaer, però alhora en volem més. La felicitat és com una asímptota: fem tot el possible per arribar-hi, però mai no ho fem, sempre creiem que podríem estar millor. És aquí on la idea de felicitat es desdibuixa, on la felicitat simplement queda reduïda a un horitzó inassolible. La felicitat és la tortuga i nosaltres som Aquil·les.

La recerca de la felicitat és un motor per a l'avanç social i el canvi.

Ara bé, de la mateixa manera que Kant deia que la felicitat és un ideal de la imaginació, també deia que era impossible no buscar-la. Si ens aturem a pensar-ho, totes les decisions que prenem respecte a la nostra pròpia vida estan orientades a ser feliços. Escollim cursar uns estudis i no uns altres perquè són els que ens agraden, perquè més endavant, quan treballem, ho fem fent quelcom que ens agrada. Mill deia que tot això són mitjans per assolir la felicitat. Però sent conscients que la felicitat és aquest ideal de la imaginació, totes aquestes accions estan únicament destinades a alimentar aquest desig de voler ser feliços en un futur. La incertesa de no saber què ens depararà el futur ens fa voler pensar que serà un bon futur, que no ho estarem passant malament, ens agrada imaginar-nos bé, contents, amb les persones que estimem, fent allò que ens agrada. Però hem de ser conscients que no té per què ser així. No podem tancar-nos en una bombolla en què estiguem completament protegits, amb por que passi qualsevol cosa que ens faci patir. No sempre podem ser optimistes. Hi ha circumstàncies que són les que són, i no hi podem fer res. Però n'hi ha d'altres que sí. Sense aquest desig d'assolir la felicitat, sense aquestes ganes de voler millorar les condicions, seríem persones absolutament conformistes. La societat no hauria avançat. Mai no hi hauria hagut cap tipus de reivindicació, de revolta, de revolució. Sense aquest desig de ser feliços, de voler estar millor, les nostres condicions de vida mai no haurien millorat.

La part fosca de buscar la felicitat és l'obsessió davant dels estímuls per promoure el consumisme.

I tal com afirmen els autors de Happycracia a l'entrevista, aquest desig de voler ser feliços, de voler estar millor, s'està convertint en una obsessió per a moltes persones. I el sistema capitalista ha fet d'això un negoci. Abunden els llibres d'autoajuda, s'idealitzen moltes situacions fent veure que les nostres vides no són tan increïbles com podrien ser-ho, i aquesta obsessió per ser feliços es reflecteix en l'augment de consum de fàrmacs antidepressius. En contraposició, hi ha persones, però, que sembla que no busquen la felicitat, que tant els fa. És el cas de persones que renuncien a la seva felicitat en benefici de la dels altres, per exemple. Aquells que Mill anomenava persones nobles de caràcter. Tot i així, encara volen la felicitat. No la seva, és cert, sinó la de les persones que estimen, com bé podria ser un fill. No podem defugir la recerca de la felicitat; si no és la nostra és perquè l'hem canviada per la d'algú qui estimem. Només hi ha un tipus de persones que no cerquen la felicitat, i són les persones que no volen continuar vivint. Diria Mill que són persones que els fa falta cultivar el seu esperit. Aquestes persones han perdut les ganes de viure, i tant els fa la recerca de la felicitat. O potser no del tot, atès que hi ha suïcides que creuen que deixar de viure serà el millor per a ells mateixos, tot i que no sigui així.

Tothom busca la felicitat: la pròpia o la d'un altre a qui estima.

Conclusió final, recapitulant les idees principals que s'han exposat.

En definitiva, no. No podem deixar de buscar la felicitat. És un desig inherent a l'ésser humà. No podem evitar imaginar-nos bé, en un futur, a nosaltres mateixos i a les persones a qui estimem. És cert que la felicitat és diferent per a cadascú, i que en realitat no és res més que un ideal de la imaginació, però en essència és aquest desig de ser feliços el que ens fa avançar. La recerca de la felicitat és el motor que ens fa continuar vivint, tot i ser conscients que simplement no l'assolirem. Són les ganes de voler viure bé les que ens fan no deixar de buscar-la. És quan ja no la busquem, que ja no volem viure.